

ROZHOVOR

s generálmajorem

Karlem PEPRNÝM

Úkoly Pohraniční stráže

VOJENSKÁ MYSL: Uplynul rok od doby, kdy byla Pohraniční stráž) podřízena ministerstvu národní obrany. Změna v podřízení bezesporu ovlivnila poslání i úkoly útvarů a jednotek PS při ochraně státní hranice i při plnění bojových úkolů. Jaký je odraz této změny ve vzájemných vztazích a v součinnosti?*

S. PEPRNÝ: V otázce vyjadřujete své přesvědčení o tom, že změna v podřízení ovlivnila poslání i úkoly útvarů a jednotek PS při ochraně státních hranic i při plnění plánovaných bojových úkolů. Jde o složitější problematiku, často nesprávně zjednodušovanou. V ní spočívá, nebo chcete-li, z ní vyplývá specifikum PS. Zastavím se proto krátce u této části otázky.

Poslání i úkoly a jednotek PS při ochraně státních hranic nebyly v podstatě ovlivněny co do obsahu. **Ochrana státních hranic je a vždy bude nedílnou součástí bezpečnosti země.** Druhou věcí jsou formy a metody ochrany státních hranic, které je nutné přizpůsobovat podmínkám a zdokonalovat je. Tento proces probíhá po celou dobu existence PS. Ochrana státních hranic v mírových podmínkách je svou podstatou bezpečnostní úkol, k jehož plnění, s hlavním těžiš-

*) Poznámka redakce: dále PS

těm na západní hranice naší republiky, byla PS na počátku padesátých let vytvořena.

Bezpečnostní prvky této činnosti PS v míru vyplývají např. z toho, že je namířena k ochraně republiky proti činům, kvalifikovaným trestním zákonem č. 140/61 Sb. jako trestné činy (§§ 109, 110). Proto také tato část z celkové současné činnosti PS je na rozdíl od ostatních druhů vojsk **zakotvena v příslušných právních normách**. Plnění tohoto úkolu má přirozeně své zvláštnosti. Jednotky PS se opírají o širokou podporu a praktickou pomoc místního obyvatelstva v pohraničí a o pomoc vybraných pomocníků PS na základě nařízení ministerstva vnitř. č. 40/57 Sb. Na druhé straně se podílejí na výchovné práci mezi obyvatelstvem. Úkol k ochraně státních hranic vždy byl a bude nadále spojen **s těsnou součinností s orgány Sboru národní bezpečnosti** (v prvé řadě jde o řešení postihu osob, zadržovaných PS, tedy o návaznou činnost podle trestního řádu aj.). Další činnost, která má výrazně bezpečnostní charakter, je **agenturně operativní práce**, zabezpečující objektivní rozhodování velitelů při organizování pohraniční služby. Tato činnost pak v celém souhrnu zvláštnosti PS při plnění mírových úkolů znásobuje.

Po uplynutí jednoho roku realizuje usnesení PÚV KSČ z 26. 10. 1965, které PS uložilo zabezpečit spolehlivou ochranu státních hranic s kapitalistickými státy, mohu odpovědně prohlásit, že **PS tento úkol ve složitých podmínkách reorganizace úspěšně splnila**. Ve srovnání s rokem 1965 se nesnížil počet osob, usilujících o nelegální přechod státních hranic. Naopak se zvýšil počet zadržených narušitelů.

Změna v podřízenosti se plně projevila v poslání i úkolech PS při plnění bojových úkolů. Jde o změnu kvalitativní. Byly vytvořeny všestranné podmínky jak pro účelné použití PS k plnění úkolů za branné pohotovosti státu, tak i pro požadovanou přípravu a zabezpečení PS. Tato činnost se dotýká řady nových požadavků, které budeme zabezpečovat již v letošním roce. V nich **přední místo zaujímá výcvik, který musí efektivně zajišťovat celkovou činnost a úkoly PS.**

Jak se odrazila změna podřízenosti PS ve vzájemných vztazích a v součinnosti?

Vzájemné vztahy a součinnost mezi PS a ostatními druhy vojsk byly dobré již v minulosti. Týká se to jak vztahů a spolupráce prvosledových útvarů a svazků, vojsk PVOS, tak součinnosti na vyšší úrovni. PS vždy dostala, pokud toho bylo třeba, od ČSLA požadovanou podporu a pomoc při plnění úkolů, při přípravě lidí ve školách, při účasti na cvičeních atd. Není pochyb, že **po začlenění PS do jednotných ozbrojených síl se vzájemné vztahy a součinnost podstatně rozšířily a prohloubily**. V uplynulém roce se jí dostávalo potřebného pochopení a pomoci při zabezpečování reorganizace a maximálně byly respektovány potřeby, vyplývající ze specifiky postavení, poslání a úkolů PS. To je dobrá bilance prvního roku činnosti PS v rámci MNO.

VOJENSKÁ MYSL: *Jaká je podstata součinnosti PS s ostatními druhy vojsk a jaké jsou požadavky na přípravu velitelů a štábů?*

S. PEPRNÝ: Součinnost jako pojem má široký význam a vzájemně se týká všech druhů vojsk. Bez součinnosti, tedy izolovaně, by bezpochyby velmi těžko plnil některý druh vojska své úkoly. Týká se to proto i PS jak v mírové čin-

nosti, tak v době branné pohotovosti. Z hlediska přípravy a plnění bojových úkolů v počátečním období války má PS příznivé podmínky pro dobrou součinnost s ostatními druhy vojsk, vytvořené začleněním PS do jednotných ozbrojených sil. To však neznamená, že součinnost lze řešit jen organizačními změnami. Jde nyní o to, **v těchto příznivých podmínkách na základě společných cílů vytvářet na všech velitelských stupních a na všech styčných bodech naší činnosti podmínky pro správné pochopení úkolů, jejich všestranné zabezpečení a respektování vzájemných potřeb.** Dosavadní zkušenosti potvrzují, že úroveň součinnosti — od vzájemné znalosti, výměny zkušeností a praktické pomoci až po detailně promyšlené a sladěné plány — bude i napříště ovlivňovat výsledky naší práce.

V přípravě velitelů a štábů lze požadavky zatím do určité míry diferencovat. Nejsou náročnější požadavky na znalosti činnosti k ochraně státních hranic, kde **mnohaleté zkušenosti velitelů a stmelených štábů jsou příznivé.** Přitom však budeme respektovat vývoj a nemůžeme do nekonečna spoléhat jen na dosaženou úroveň v minulých letech.

Intenzivnější bude příprava velitelů a štábů z hlediska bojové činnosti. Zdůrazňuji, že v této přípravě nelze hovořit o velkých „mezerách“. O tom svědčí vystoupení velitelů a štábů PS při ložském spojeneckém cvičení VLTAVA. Teoretická připravenost našich velitelů a štábů má jistou úroveň. Vzhledem k výrazně bezpečnostnímu charakteru PS však **velitelský sbor nezískal praktické návyky v samostatném a rychlém rozhodování a velení v polních podmínkách. Přijatá opatření o kvantitativním i kvalitativním zaměření přípravy velitelů a štábů, jakož i výstavba výcvikových praporů, vytvářejí předpoklad k urychlenému osvojení si požadavků vedení moderní bojové činnosti ve složitých situacích.**

Při tom budeme plně čerpat ze zkušeností a metodiky velitelů a štábů, svazků, útvarů a jednotek všech druhů vojsk. Konkrétní opatření jsou zakotvena v příslušných plánech a dokumentech PS na výcvikový rok 1967.

VOJENSKÁ MYSL: S výcvikem vojsk PS souvisejí problémy využívání záložníků PS u útvaru armád. Pohraničníci mají dosud odlišný výcvik a nelze jich dosud plně využít při zařazení do funkcí u bojových útvarů. Jak zlepšit situaci v tomto směru?

S. PEPRNÝ: Výcvik příslušníků PS je v podstatě srovnatelný v jednotlivých přípravách s minimem, předepsaným pro motostřelecké jednotky armády. **Nižší je ve střelecké přípravě.** Střelby jednotlivce jsou sice shodné, avšak jednotky, kromě poddůstojnických škol, neprováděly bojové střelby družstva a čety.

Problémy jsou zejména v taktické přípravě, kde rozsah výcviku je podstatně nižší. Výcvik dosud končil na stupni četa a rota byla sladována pouze v operacích bodech v rámci bojové pohotovosti. Do letošního roku necvičily jednotky v poli s použitím bojových vozidel a za podpory jednotek druhů vojsk.

Výcvik v PS je však náročný a přispívá k vypěstování základních vlastností a návyků, potřebných v soudobém boji. **Celková vycvičenost se systematicky upevňuje při výkonu služby k ochraně státní hranice, který svým charakterem převyšuje rozsah výcviku.** Ve službě se upevňují vlastnosti jako je odvaha, iniciativa, schopnost samostatného rozhodování jednotlivců, návyky v provádění

skrytého průzkumu, použití zbraní, maskování, pozorování a naslouchání. To vše v průběhu dvouleté služby zvyšuje celkový stupeň připravenosti příslušníků PS.

U PS jsou však i kategorie vojáků, jejichž stupeň připravenosti je rovnocenný a shodný s odbornou připraveností druhů vojska. To se v řadě případů ukázalo na společných soustředěních u ČSLA, např. chemických jednotek. Obdobná situace je ve zvládnutí techniky, která je ve výzbroji PS.

V příštím roce se již zvyšuje rozsah polního výcviku i střeleb, což dále sníží rozdíly vycvičenosti mezi PS a ČSLA.

Realizace výcvikových praporů a jejich vybavení technikou, zlepšení součinnosti s útvary pohraničních svazků a účast na plukovních cvičeních v podstatě rozdíly vyrovná.

Tento problém je oprávněný jen zčásti a patří minulosti. Mám za to, že v rámci jednotlivých cvičení záloh lze zvládnout zásady bojové činnosti motostřeleckých jednotek. Pohraničníci - záložníci mohou plnit úkoly u průzkumných jednotek, u teritoriálních jednotek, u brigád ochrany týlu v pořádkových jednotkách a po absolvování cvičení i u motostřeleckých jednotek, což potvrzují i zkušenosti cvičení VLTAVA.

VOJENSKÁ MYSL: Nedávno jste se zmínil v rozhovoru pro LIDOVOU ARMÁDU, že vzhledem k dnešní situaci, možností a využívání moderních technických prostředků ze strany nepřátelských rozvědek mění se názor na původně stanovený úkol útvarů PS — střežit státní hranici a zabránit pronikání špiónů a diverzantů na území ČSSR. Jak správně chápat náplň tohoto úkolu?

S. PEPRNÝ: Na základě rozboru a zhodnocení dnešních podmínek a situace přijalo předsednictvo ÚV KSČ 26. 10. 65 rozhodnutí, které svým způsobem novelizuje původní poslání a z něho vyplývající stanovený úkol PS.

Poslání PS se upravuje jednak **v omezení délky střežené hranice** (na hranici s kapitalistickými státy a tok řeky Dunaje) a na druhé straně **ve zdůraznění úlohy PS při plnění bojových úkolů v počátečním období války.**

Náplň úkolu střežit státní hranici se nemění a její hlavní podstatou zůstává ochrana proti nelegálním přechodům hranic a proti pronikání agentů kapitalistických rozvědek přes státní hranice. Skutečnost, že nepřátelské agentury značně omezily vysílání svých agentů přes tak zvanou „zelenou hranici“, střeženou PS, je ve značné míře i výsledkem spolehlivé ochrany hranic. Jinými slovy i **úroveň zabezpečení ochrany státních hranic přinutila nepřátelské rozvědky měnit metody nepřátelské činnosti proti nám.** Z toho lze vyvozovat i důsledky pro případ, kdybychom přinutili oslabení ochrany státních hranic s kapitalistickými státy.

Na základě těchto závěrů, podložených fakty i zkušenostmi, je tudíž nutné chápat význam uvedeného usnesení předsednictva ÚV KSČ, které PS ukládá spolehlivě chránit státní hranice s kapitalistickými státy.

Zájem naší společnosti na spolehlivé ochraně státních hranic s kapitalistickými státy je dán jejich třídním charakterem. Tím, že je to hranice mezi dvěma rozdílnými světovými systémy — hranice mezi socialismem a kapitalismem. **Spolehlivá ochrana tohoto úseku je také naší internacionální povinností vůči ostatním socialistickým zemím.**

Význam a efekt ochrany státních hranic nelze dnes měřit pouze podle počtu špiónů a diverzantů, kteří se snaží o pronikání na území ČSSR úsekem střeženým PS. Formy a metody boje světového imperialismu proti socialistickým státům se oproti letům studené války a širokého hospodářského embarga změnily, avšak jejich intenzita trvá. Spolehlivou ochranu státních hranic s kapitalistickými státy chápeme v širších souvislostech než dříve: jako nezbytnou, nedílnou součást komplexu opatření, která zajišťují bezpečnost našeho socialistického státu a jeho dalšího rozvoje. Ochrana státních hranic je příznačným rysem samostatnosti a svrchovanosti každého státu. Rozsah a hodnota této ochrany je různá a závisí na konkrétních podmínkách, situaci a významu. **Těmto zásadám odpovídá i současný stav ochrany státních hranic ČSSR, vyjádřený diferenciací ochrany hranic s kapitalistickými státy, která je stále nezbytná.** Podle našich zkušeností, ale i podle zkušeností ostatních socialistických zemí, zejména SSSR, nelze v současných podmínkách spolehlivě hranice jinak zabezpečit, než vojskovým způsobem — tedy vojskovými silami.

Faktem zůstává i to, že přítomnost PS má vliv na klid a bezpečnost obyvatel našeho pohraničí.

VOJENSKÁ MYSL: *Vedle úkolů ochrany státních hranic má PS i úkoly bojové. Jaká bude úloha PS?*

S. PEPRNÝ: PS je víceúčelový druh vojska. V míru plní úkoly ochrany státní hranice a v počátečním období války vymezené bojové úkoly v úsecích, ve kterých bude vedena bojová činnost.

Jaké k tomu má PS předpoklady? Má dobré kádrové složení, výhodnou dislokaci, vypěstované schopnosti vojáků k vedení soudobé bojové činnosti a dobré, neustále doplňované znalosti situace i terénu na obou stranách státní hranice.

Úkoly PS a způsob jejich plnění budou různé — v závislosti na konkrétních podmínkách zahájení války, na důležitosti jednotlivých směrů a charakteru terénu. Bojová činnost PS **vyžaduje vzájemnou, těsnou součinnost a bojovou podporu ozbrojených sil.** Tomuto požadavku odpovídají i nové zásady velení jednotkám a útvarům PS za války.

VOJENSKÁ MYSL: *Naše armáda musí být připravena kdykoli odrazit útok nepřítele bojovou činností. Do jaké míry tomuto požadavku odpovídá bojová činnost vojsk PS?*

S. PEPRNÝ: Použití PS je řešeno v přímém souladu s doktrinárními zásadami použití ČSLA. Jednotky a útvary PS jsou schopny, z hlediska bojové připravenosti, **plnit bojové úkoly stejného charakteru a ve stejném rozsahu** jako ostatní motostřelecké jednotky ČSLA.

VOJENSKÁ MYSL: *Není podceňováno aktivní použití PS při nenadlém zahájení války?*

S. PEPRNÝ: **Aktivnost je charakteristickým rysem činnosti PS.** Projevuje se i v mírové ochraně státní hranice aktivním vyhledáváním narušitelů. Tento rys

bude uplatněn a rozvíjen i v bojové činnosti PS. Přitom aktivnost vidím **ve způsobu plnění všech bojových úkolů.**

VOJENSKÁ MYSL: *Odpovídá organizace, výzbroj a výcvik PS jejich bojovým úkolům ve válce?*

S. PEPRNÝ: Bojovému použití PS bude postupně přizpůsobena organizační struktura, vybavení i obsahová náplň bojové přípravy. **Při výstavbě PS jsou respektovány požadavky bojového použití v jednotě s potřebami mírové ochrany státních hranic.**

VOJENSKÁ MYSL: *Vyskytovaly se různé názory některých pracovníků vyšších štábů na místo a úlohu PS. Jak se na tyto názory díváte z hlediska mírových i bojových úkolů PS?*

S. PEPRNÝ: Na řešení kteréhokoliv problému mohou být různé názory, podle toho **s jakými znalostmi a z jakých hledisek se k jeho řešení přistupuje.** Tak tomu je i v tomto případě. Tyto názory obyčejně vyplývají z jednostranného a zjednodušeného pohledu na činnost PS. Jsou motivovány **pouze pohledem na bojovou činnost za války a pomíjejí potřeby a specifika mírové ochrany státních hranic, pro níž byla PS zřízena.**

Vedoucí funkcionáři ministerstva národní obrany a zejména GŠ, kteří zpracovávají koncepci použití jednotlivých druhů vojsk v případě válečného konfliktu, plně chápou a respektují nezbytné zvláštnosti PS. Při projednávání bezesporu složitých otázek místa a úlohy PS jsou proto přijímány správné závěry.

Na celkovou činnost PS, na její organizaci, dislokaci, vybavení a způsob velení je nutné se dívat **komplexně z hlediska obou úkolů:**

— zabezpečovat optimální podmínky k plnění úkolů spolehlivé ochrany státní hranice v míru,

— jednoduchý, rychlý přechod k plnění bojových úkolů.

Těmto požadavkům plně odpovídá systém centrálního řízení v míru a nové, upřesněné zásady velení PS ve válce podle konkrétních úkolů, které budou její jednotky a útvary plnit.

Rozhovor připravil a vedl podplukovník Vladimír GRUBNER